

Jan Krokos

Książdz Profesor Michał Heller doktorem honoris causa UKSW

Studia Philosophiae Christianae 46/1, 9-12

2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KSIĄDZ PROFESOR MICHAŁ HELLER DOKTOREM HONORIS CAUSA UKSW

Doktorat honoris causa zwykło się uważać za najwyższą godność akademicką, jaką dana uczelnia obdarowuje osobę szczególnie zasłużoną dla nauki, czy to przez bezpośrednio prowadzone przez nią badania naukowe, czy przez tworzenie warunków i klimatu dla jej rozwoju. Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, nadając tę godność księdzu profesorowi Michałowi Hellerowi, docenił oba wymiary jego służby nauce. Rada Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW, wsparta inicjatywą profesorów Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego – Szkoły Nauk Ścisłych naszego Uniwersytetu, dała temu wyraz w uchwale z 3 kwietnia 2008 r., inicjującej procedurę nadania doktoratu honoris causa Księdzu Profesorowi. Podkreślono w niej jego dokonania naukowe, szczególnie w zakresie fizyki współczesnej, oraz jego wkład w wytyczanie nowych ścieżek rozwoju nauk szczegółowych, ich relacji do filozofii i teologii, a przede wszystkim za konsekwentne budowanie dialogu między nauką i wiarą. Podobne uzasadnienie znalazło się w uchwale Senatu UKSW z 26 czerwca 2008 r. Czytamy w niej, że Senat, nadając Księdzu Profesorowi tytuł doktora honoris causa UKSW, pragnie wyrazić mu szacunek i uznanie za jego działalność jako wybitnego znawcy teologii, filozofii oraz nauk szczegółowych. W uchwale tej podkreśla się, że ukazał on na nowo „możliwość i potrzebę racjonalnego dialogu między wiarą a wiedzą”, że „wypracował metodologiczne zasady rozważania i rozwiązywania tych problemów, respektując autonomię badań poszczególnych dziedzin wiedzy oraz ich epistemologiczną i metodologiczną osobliwość, co domagało się uwzględnienia doniosłości nowych odkryć w kosmologii relatywistycznej, termodynamice nieliniowej czy kwantowej teorii pola oraz

przewyciężenia tradycyjnych schematów interpretacyjnych”. Jego autorytet naukowy oraz jego postawa kapłańska zyskała uznanie w naukowych gremiach, które obdarzyły Księdza Profesora licznymi nagrodami i wyróżnieniami, także międzynarodowymi, w tym Nagrodą Templetona za 2008 rok.

Urodzony 12 marca 1936 r. w Tarnowie, ks. prof. Michał Heller jako dziecko uciekł wraz z rodziną przed Niemcami do Lwowa. Wkrótce został przez Sowieców wywieziony na Sybir. Po latach tułaczki wrócił do Polski w 1946 r. i szybko nadrobił zaległości szkolne. Po maturze w 1953 r. wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Tarnowie. Zbyt młody, by przyjąć święcenia kapłańskie wraz ze swoim rocznikiem kleryckim, rok oczekiwania na nie wykorzystał na uzyskanie magisterium z teologii na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Przez rok był wikariuszem w trudnym okresie usuwania przez władze komunistyczne religii ze szkół. A potem – dalsze studia z filozofii przyrody na KUL, uwieńczone drugim magisterium, po roku – doktorat, praca nad habilitacją, uzupełnienie wykształcenia z fizyki na Uniwersytecie Jagiellońskim, i uzyskanie stopnia doktora habilitowanego w 1969 r., także na KUL. Związany z Papieską Akademią Teologiczną w Krakowie, przy jej organizacyjnych przekształceniach aż po Uniwersytet Papieski Jana Pawła II, w tym z jej Wydziałem Teologicznym w Tarnowie, przeszedł kolejne stopnie awansu naukowego, zostając w 1990 r. profesorem zwyczajnym. Zainicjował Krakowską Grupę Kosmologiczną, skupiającą młodych fizyków i kosmologów, współpracował z warszawskim środowiskiem matematyków, współtworzył Ośrodek Badań Interdyscyplinarnych, a gdy stało się możliwe, nawiązał kontakty z licznymi ośrodkami naukowymi na świecie. Jest członkiem Watykańskiego Obserwatorium Astronomicznego i Papieskiej Akademii Nauk, a ostatnio – fundatorem i dyrektorem Centrum Kopernika Badań Interdyscyplinarnych¹.

Jego kontakty ze środowiskiem filozofów przyrody Akademii Teologii Katolickiej, przekształconej w 1999 r. w Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, łączą się przede wszystkim z nazwiskami ks. prof. Mieczysława Lubańskiego i ks. prof. Szczepana

¹ Korzystam tu z: S. Wszolek, *Książdz profesor Michał Heller. Życie i filozofia*, *Analecta Cracoviensia* 33(2001), IX-XX.

W. Ślagi. Wspólnie przygotowali oni i wydali pracę, która merytorycznie wykracza poza oczekiwania, jakie się wiąże z podręcznikiem akademickim. Jest nią książka: *Zagadnienia filozoficzne współczesnej nauki. Wstęp do filozofii przyrody*. Jej cztery, zmieniane i dopracowywane wydania, świadczą o jej znaczeniu i zapotrzebowaniu na ten typ badań przyrody. Oryginalność ujęcia podjętej w niej problematyki wyznacza jej systemowo-informacyjny punkt wyjścia. Autorzy – jak sami piszą – proponują w niej, by budowę filozofii przyrody oprzeć na pojęciach systemu i informacji. Ich zdaniem bowiem, otaczającego nas świata nie tworzą izolowane atomy, lecz złożone systemy, które oddziałują na siebie dzięki informacji².

Uroczystość wręczenia dyplomu doktora honoris causa, poprzedzona konferencją naukową noszącą tytuł: *Zrozumieć Wszechświat. Wokół myśli Księdza Profesora Michała Hellera*, odbyła się 22 stycznia 2009 r. w auli Jana Pawła II UKSW. Konferencja miała nie tyle przybliżyć dokonania naukowe Księdza Profesora, ile w obszarach jego aktywności naukowej wskazać zagadnienia wymagające dalszych poszukiwań. Podczas uroczystego posiedzenia Senatu UKSW, po laudacji i ceremonii przewidzianej przez tradycję uniwersytecką dla tak podniosłego aktu, jakim jest nadanie godności doktora honoris causa, Laureat, odznaczony przez Prezydenta RP Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski, wygłosił wykład pt. *Konieczność i przypadek w ewolucji Wszechświata*. Razem – konferencja i uroczyste posiedzenie Senatu – ukazały żywotność myśli ks. prof. Michała Hellera. Publikując ich najważniejsze elementy, dopełniamy tamto wydarzenie, tak znaczące dla całej społeczności naszego Uniwersytetu, której eminentnym członkiem stał się Ksiądz Profesor.

Doktor honoris causa dla uczelni, która tę godność nadaje, jest wzorem badacza i człowieka, bo badacz jest człowiekiem i jeśli chce być rzetelnym badaczem, musi być uczciwym człowiekiem. Ks. prof. Michał Heller dla takiego uniwersytetu, jakim jest Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, inspirujący się chrześcijaństwem i jego wartościami, jest także wzorem jako kapłan i człowiek wiary,

² Por. M. Heller, M. Lubański, Sz.W. Ślaga, *Zagadnienia filozoficzne współczesnej nauki. Wstęp do filozofii przyrody*, Wydawnictwo Akademii Teologii Katolickiej, Warszawa 1997⁴, zwłaszcza – *Przedmowy* autorów.

który sięga po najnowsze osiągnięcia nauki, wiedząc, że intelekt jest darem Boga danym człowiekowi dla jego dobra. A znaczy to, że powinien z niego korzystać, nim się posługiwać, także wglębiając się w tajemnice wiary. Jak bowiem przypomniał Jan Paweł II w encyklice *Fides et ratio*, między rozumem a wiarą nie ma jakiegokolwiek rywalizacji, gdyż „rzeczywistości te wzajemnie się przenikają, każda zaś ma własną przestrzeń, w której się realizuje” (FR, nr 17).

Ks. prof. UKSW dr hab. Jan Krokos
Dziekan Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW